

Innehåll

Giftfri vardag – avstämning med länen september 2015	1
Blekinge	1
Dalarna	2
Gotland	2
Gävleborg	2
Halland	2
Jämtland	3
Jönköping	3
Kalmar	3
Kronoberg	4
Norrbotten	4
Skåne	4
Stockholm	4
Södermanland	5
Uppsala	5
Värmland	5
Västerbotten	6
Västernorrland	6
Västmanland	6
Västra Götaland	6
Örebro	6
Östergötland	7

Giftfri vardag – avstämning med länen september 2015

Vid ett gemensamt lyncmöte som anordnades av RUS och Kemikalieinspektionen den 22 september ombads länen att skicka in text i punktform om vad de gör idag och planerar framåt när det gäller kommuner och Giftfri vardag. Här är det som skickats in till och med 5 oktober.

Blekinge

Lite kort från Blekinge ang giftfri vardag:

- Den 1 oktober bjuder Länsstyrelsen i Blekinge in till ett strategiskt samtal om Giftfri vardag med fokus på barn. Syftet med dagen är att stärka det regionala arbetet med gifter i vardagen och hitta de åtgärder som är mest effektiva. [Inbjudan](#) har skickats ut till beslutsfattare, politiker och berörda tjänstemän på kommuner och andra myndigheter i länet.
- Kommunala gymnasieelever i alla kommuner kommer att få cirka 1 timmes föreläsning om en giftfri vardag och konsekvenser för hälsan.

Dalarna

I Dalarna har vi under året inte hunnit med att jobba tillsammans med kommunerna om en giftfri vardag. Under förra hösten startades en del arbete upp inom vissa kommuner och vi var rådgivande i en del av dessa frågor, som t.ex. upphandling eller inom arbetet med att byta ut vissa plastleksaker eller plastmaterial som användes vid måltider. Under 2015 har vi inte hunnit med dessa frågor, men det är frågor vi planerar att jobba med och vi kanske hinner detta under den senare delen av 2016.

Gotland

Under år 2014 informerade Region Gotland alla förskolechefer på Gotland om kemikalier i förskolemiljö. År 2015 beslutade Barn- och utbildningsförvaltningen att anta en handlingsplan för Giftfri förskola på Gotland.

Länsstyrelsen har i samarbete med Bilda genomfört två öppna föreläsningar *Kemikalier i vardagen* och *Konsumtion*.

Gävleborg

Halland

- Hur kan ni på länsstyrelserna stödja kommunernas arbete med Giftfri vardag?

Själva arbetet med kemikalieplaner etc inom Giftfri vardag har vi egentligen kommit i kontakt med väldigt lite. Däremot när det gäller mer utåtriktade aktiviteter gentemot allmänhet/skolor så har vi tidigare i år fått frågan om att hålla ihop en aktivitet/kampanj av något slag på temat Kemikalier, t ex filmvisning eller föreläsningsserie till skolor, allmänhet eller både och, som skulle göras samordnat i länet från kommunerna + länsstyrelsen. Detta initiativ fick vi dock tyvärr säga nej till då vi inte såg att vi hade tid under hösten.

- Pågår det aktiviteter idag?

Ja det verkar det göra. Vår kännedom på detta område är dock lite dålig, så det pågår nog mer än vad vi vet. Jag ställde i alla fall nyligen frågan per mail och fick 2 svar.

- " I Kungsbacka är det ett av kommunfullmäktiges prioriterade mål i kommunbudgeten 2015-2017 att "Användningen av farliga kemikalier i kommunens verksamheter ska minska". En kemikalieplan för kommunens verksamheter, med fokus på barn (förskola) i första hand, är under framtagande sedan i våras."
- Laholms kommun har precis anordnat en föreläsning för sin gymnasieskola, se bifogad fil.

Som sagt, det pågår säkert mycket mer, både i kommuner och region, men vi har inte någon fullständig bild av allt.

- Planer framåt?

Inget konkret just nu. Spännande med det nya kommunätverket för Giftfri miljö. Fortsätt gärna hålla miljömålssamordnarna uppdaterade!

Jämtland

-Under 2014 arrangerade Länsstyrelsen, Mittuniversitetet, Regionen en seminarieriserie om tre dagar för allmänhet, handelsföreningar, upphandlare, politiker, tjänstemän på kommunerna mfl med inbjudna föreläsare. I samband med seminarierna 2014 togs en informationsbroschyr "10 tips för en mer giftfri vardag" fram av arrangörerna med tryckning av några ex samt publicering på hemsida, tidning.

-Under 2015 planerar Länsstyrelsen och Regionen information om Giftfri vardag i gymnasieskolor och för hem- och konsumentlärare. Även ett seminarium för allmänheten planeras. Vidare undersöks intresset för ett regionalt kemikalienätverk.

Jönköping

En [kemikaliekonferens](#) med tema barn i fokus anordnas i Jönköping den 30 september. Den kommer även att streamas och spelas in för den som vill se den på distans eller i efterhand.

Vi har också med en åtgärd om giftfri förskola i åtgärdsprogram som varit ute på remiss och snart ska beslutas. Vi planerar också att ha en workshop som uppstart på den åtgärden.

Remissversionen av åtgärden finns via följande länk:

<http://www.lansstyrelsen.se/jonkoping/Sv/kalender/2015/Pages/kemikaliekonferens.aspx>

Kalmar

Kalmar kommun har startat arbetet med giftfri förskola och har ett seminarie/Workshop för beslutsfattare, politiker, rektorer mm 14 oktober.

I länet så planerar Länsstyrelsen, Regionförbundet/Miljösamverkan sydost och Landstinget en kunskapsdag om gifter i barns vardag för hela länet till våren 2016.

Målsättningen är att det ska vara en uppstart/grund för länet att komma igång och kanske kommer vi att under dagen fråga om regionalt nätverk behövs och om vi ska sätta regionala mål ungefär på samma sätt som vi arbetar med att bli fossilbränslefri region 2030 (NoOil heter det arbetet).

Målgrupperna är: Upphandlare, beslutsfattare, politiker, rektorer, pedagoger, personer som hanterar livsmedel/städ, byggsidan, mfl som arbetar inom offentliga miljöer där barn vistas.

Upplägget är ej klart men vi tänker oss ett första gemensamt pass med föreläsare som är experter på frågan och eventuellt en riskkommunikatör eller psykolog som kan prata om hur vi reglerar/kan kommunicera sådan här information. Vi tänker oss att pedagogerna kommer att få hantera frågor/oro från föräldrar till exempel.

Det andra passet tänker vi målgruppsanpassa och dela upp församlingen så att de alla får direkt information och diskussion inom sitt fält, dvs inköpare får höra upphandlingskriterier

och prata inköp och pedagoger får information om vad/var man ska börja rensa och hur involvera barnen osv.

Det har varit så lätt att få samverkan kring detta så det känns verkligen som om det börjar röra på sig i länet och i landet! ☺

Kronoberg

Det är spännande att ta itu frågan och planerar kunskapadag, eftersom det är många som är intresserade. I Kronoberg har vi inte haft något sådant program än, men vi är intresserade i andras erfarenheter. Några av våra kommuner jobbar redan aktivt med frågan, andra är nyfikna och det märks att intresset finns.

Vi håller på med att bygga regional samverkan mellan olika aktörer i länet: Länsstyrelsen, Regionen och kommuner med syfte att samordna insatser gällande kemikalier och barn i länet för att uppnå miljömålet om en giftfri miljö samt folkhälsomålet om sunda och säkra miljöer och produkter.

Norrbottn

Skåne

Giftkonferensen i Eslöv i höst.

Vi har en pågående diskussion med några kommuner i länet, bl a Eslöv, om ett Giftsamverkan Skåne för ett mer strategiskt kemikaliearbete i kommunerna. Som det ser ut nu så kommer Giftsamverkan Skåne ingå som en del av Miljösamverkan Skåne framöver och vi ska försöka få igång ett regionalt nätverk med kommunerna om Kemikalieplaner, Giftfri förskola, Upphandling samt Kosmetiska produkter för barn (Läkemedelsverkets tillsynsprojekt 2015-2016).

Vi har också genomfört informationskampanjer riktade mot handeln här i Skåne.

Här finns information om utskicket till handeln som:

<http://www.lansstyrelsen.se/skane/Sv/miljo-och-klimat/miljomal/att-arbeta-med-miljomalen/foretag/Pages/utskick-till-branscher-om-kemikalier-och-giftfri-vardag.aspx>

Vi har tagit fram en liten broschyr: Kemikalier i vardagen – problem och lösningar

<http://www.lansstyrelsen.se/skane/Sv/publikationer/2014/Pages/kemikalier-i-vardagen---problem-och-losningar.aspx>

Och så har vi lite samlad info på <http://www.lansstyrelsen.se/skane/giftfrivardag>

Stockholm

Arbete på G

Kemilänken (tillsynsvägledning)– drivs av Länsstyrelsen med medverkan i arbetsgrupp från kommuner, reningsverk och landsting - ett nätverksarbete som arbetar med tillsynsvägledning gentemot kommunerna. Aktivitet 1 – 2 halvdagsseminarier per år arrangeras med aktuella kemikaliefrågor. Riktas sig främst till kommunerna men även ibland bransch eller annan relevant mottagare beroende på tema.

Strategi för miljömålet giftfri miljö – är efter en remissomgång i slutfasen för antagande av Länsledningen.

Miljösamverkan Stockholms län

Driver nu projekt - Tillsyn av kemikalier i förskolan, många miljöstrategier och inspektörer från 7-8 kommuner i länet håller på att ta fram checklista för tillsynsbesök.

Stockholms kommun har inrättat ett resurs- och kompetenscentrum för kemikaliefrågor. Kemikaliecentrum är på sätt och vis en resurs för hela länet. Stockholms stad har tagit fram en kemikalieplan 2014-2019.

Södermanland

Flera kommuner har jobbat med Giftfri förskola på olika sätt. Detta finns också uppsamlat i en åtgärd i vårt åtgärdsprogram. Åtgärden kallas där "Hälsosam förskola". Förutom det konkreta arbetet i kommunerna innebär åtgärden även samordning regionalt och utbyte av information.

Ytterligare en åtgärd i programmet är kompetensutveckling om upphandling. Vi håller nu på och sätter ihop programmet för en dag den 14 oktober om upphandling. Under dagen har vi två spår – material/miljögifter samt livsmedel/lokal mat.

Uppsala

Här kommer lite återkoppling på hur vi inom länsstyrelsen i Uppsala län arbetar med Giftfri miljö.

- Vi medverkar i ett kemikalienätverk i Uppsala tillsammans med Uppsala kommun, miljösamordnaren vid Uppsala vatten, miljökemist vid Uppsala landsting, miljöchef vid Sveriges lantbruksuniversitet (SLU), kemikaliesamordnaren samt miljöhygieniker vid Uppsala universitet. Just nu diskuteras ett kommande seminarium om dricksvatten och kemikalier år 2016 (högaktuellt för Uppsala då vi har problematik med bl.a. PFOS i Fyrisån och därmed också i grundvattnet).
- Vår miljösamordnare bistår kommunerna i deras egna arbete genom att sammankalla till gemensamma möten och tipsa om relevant information m.m. (Här märker vi också att engagemanget för kemikaliearbetet skiljer sig åt beroende på kommunens resurser. Ungefär en tredjedel av kommunerna i länet arbetar aktivt med giftfri förskola, några har handlingsplaner för miljö/kemikaliearbetet, vissa har genomfört egna infosatsningar, t.ex. tvätta inte bilen hemma på gatan, skölj inte ut färg i avloppet m.m.

Värmland

I Värmland är det flera kommuner som arbetar med Giftfria förskolor och för att fånga upp deras arbete så har Länsstyrelsen samlat kommunerna i ett kemikalienätverk.

Vi har träffats lite sporadiskt, kanske tre gånger, och diskuterat gemensamma problemområden (bara inom Giftfria förskolor). Karlstads kommun är väldigt drivande, men även Karlstads universitet har varit delaktiga och intresserade i frågan.

Vid dessa träffar märkte vi att vi behövde lyfta frågan regionalt så därför anordnade Länsstyrelsen, Karlstads kommun och Karlstads universitet en utbildningsdag om Giftfria förskolor den 4 maj.

Dagen blev lyckad och det var god uppslutning från många håll, både från kommunernas olika förvaltningar, byggbranschen, förskolepersonal och politiker. Eftersom jag inte hittar själv inbjudan så bifogar jag välkomstpresentationen istället.

Västerbotten

I Västerbotten har vi inte heller genomfört någon omfattande aktivitet inom området men den 17 september ordnar vi seminariet ”Gifter i barnens vardag – en konferens med fokus på hälsa och miljö”. Ett pass under den dagen håller Naturskyddsföreningen där de berättar om operation Giftfri förskola. Det finns rätt bra med rapporter och underlag på deras hemsida om just detta.

I fjol ordnade vi kvällsföreläsningen om ”den onda badankan och kemikalier i vardagen” med Katarina Johansson (lånat koncept från Halland). Vi hade även bakat in Katarina i dagsseminariet vi hade om hållbar konsumtion.

Västernorrland

Här i Västernorrland tänker vi oss följande:

- * inventera intresse för kemikaliefrågorna hos länets kommuner resp pågående ”kemikaliearbete”
- * inventera intresse för ett länsgemensamt nätverk (miljömålssamordnare och miljömålsansvarig för Giftfri miljö styr upp), samt även informera/puffa för KEMIs nationella nätverkssatsning
- * Inventera pågående arbete inom Giftfri fsk (enligt uppgift finns påbörjat arbete i Övik resp Härnösand). Detta ska Lst följa upp och stödja, samt försöka sprida goda exempel
- * Under senhösten ska arbetet med kommande handlingsplan för miljömålen påbörjas – där kommer allra troligast Giftfri miljö ha en viktig plats och så även Giftfri vardag/förskola/upphandling.
- * Om möjligt – rigga något slags workshop nov/dec -15 med fokus på Giftfri vardag/fsk/hållbar konsumtion/upphandling/livsstil, o.dyl

Västmanland

Västra Götaland

En länk till lyckat arbetssätt och projekt som gjorts i Västra Götaland:

<http://gronkemi.grkom.se/>

Örebro

Östergötland